

Hülya Gülbahar

✉ Yazarın Tüm Yazıları >

07 Nisan 2017

8 Mart ve Anayasa Referandumuna

Kadınlar 8 Mart ve "Hayır" kampanyalarına hız vermişken; AKP de, referandumun kaderini belirleyecek kadınlar, Kürtler ve kararsızlara yönelik (3K Formülü) çalışmalarını, yarattığı Almanya ve Hollanda krizi ile iyice tehlikeli bir evreye yükseltti.

Hülya GÜLBAHAR

8 Mart 2017, kadınların anayasa referandumuna için hayır taleplerini yükselttikleri, iktidarın kadın karşıtı politikalarını sorguladıkları, Türkiye'nin dört bir yanında tüm haftaya yayılan etkinliklerle geçti. "Feminist mücadelemizin geri dönüşü yok. Hayatlarımıza müdahaleye Hayır" diyen kadınlar, uluslararası kadın grevine de destek verdi.

Etkinliklerde, 8 Mart için Bursa'dan yola çıkan Türk Metal Sendikası üyelerini taşıyan otobüsün yaptığı kazada hayatını kaybeden 7 kadın ve 34 yaralının burukluğu da vardı. Kazada kaybettiğimiz kadın işçiler, Leyla Çiçek, Refika Barışsever, Özlem İnan, Fatma Hacıoğlu, Güleydan Sezer, Elvan Mutlu ve Leyla Yalçın'ın adlarını burada anmak ve belleğimize kazımak boynumuzun borcu. Hepsi, Yazaki ve Delphi fabrikalarının işçileri idi. Bu kaza nedeniyle, kadın erkek tüm emekçileri, iş cinayetleriyle, kazalarla, şiddetle ve hergün daha da kötüleşen yaşam koşullarıyla ölüme terk eden sistemi de sorguladı çok kadın.

Bu yıl 15. Kez düzenlenen İstanbul İstiklal Caddesi'ndeki feminist gece yürüyüşüne katılan binlerce kadın ve trans; *"Yüzde yüz eşitlikten azına Hayır! Sınırları aile ile çizilmiş hayata Hayır! Eşit Emeye, eşitsiz ücrete ve güvencesiz çalışmaya Hayır! Savaşa ve sınır ötesi operasyonlara Hayır! Hak ve özgürlüklerimizin kırılıp un ufak edilmesine Hayır! Erkek adalet ve erkek devlete Hayır! Ailenin reisine de, devletin reisine de Hayır!"* diyerek geceye "Referandum'da HAYIR!" damgasını vurdular.

Bu yılki etkinlikler sırasında, ülkede giderek yükselen muhalefete saldırı dalgasının da etkisiyle ilk kez kadınların yoğun ve çeşitli saldırılara maruz kaldığını da gördük.

Bir erkek grubu, ellerinde bıçaklarla, tekbirler getirerek İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde 8 Mart standındaki kadınlara saldırdı. Yaralanan kadınlar hastaneye kaldırıldı ancak saldırganlar serbest bırakıldı.

ABD'nin New Jersey eyaletinde, AKP'nin Dünya Kadınlar Günü kutlaması adı altında düzenlediği etkinlikte Aile ve Sosyal Politikalar eski Bakanı Sema Ramazanoğlu'na, Ensar Vakfı'nda yaşanan çocuk tecavüzlerini soran, içinde iki kadının da bulunduğu bir grup tekme yumruk darp edilip salondan çıkarıldı, neredeyse linç ediliyorlardı. Ramazanoğlu, Bakanlığı sırasında Ensar Vakfı'nda 38 çocuğa tecavüz edildiğinin ortaya çıkmasının ardından yaptığı açıklamada, "Bir kere rastlanmış olması, hizmetleriyle ön plana çıkmış bir kurumumuzu karalamak için gerekçe olamaz. Biz Ensar Vakfını tanıyoruz. Hizmetlerini takdir ediyoruz" diyerek; çocuklara değil, vakfa sahip çıkmıştı.

Kadınlara yönelik saldırılar, sadece iktidardan ve destekçilerinden kaynaklanmadı. Mersin Barosu'nun düzenlediği 8 Mart etkinliğinde, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu tarafından hazırlanan ve "şiddete hayır" çağrısı yapan bildiriye okumak isteyen bir kadın avukat, metinde "anayasa referandumunda hayır" çağrısı yapıldığı gerekçesiyle Baro Başkanı Av. Ali Er tarafından şiddet uygulanarak kürsüden uzaklaştırıldı. Başkan, kendisine yönelik tepkiler üzerine "hak ettiğini düşünüyorum" diyerek; bir baro başkanı olarak görevi ve mesleği gereği insan hak ve özgürlükleri ile kadın haklarını korumak ve geliştirmekle yükümlü olduğundan bihaber olduğunu da ispatlamış oldu.

Cinsiyetçiliğin, uygun ortam bulduğunda nasıl gizlendiği sinsi kuytulardan birden fışkırıp yayıldığına bir örnek de, İzmir Barosu'nun "Hayır" kampanyasına destek için hazırlayıp yaygınlaştırdığı video kaydı idi. "Bireylerin ve toplumların tercihleri, bazen telafi edilemez durumlar yaratabilir" diyerek başlayan çalışmada verilen ilk örnek Havva'nın Adem'e sunduğu iddia edilen elma... Cümle aynen şöyle: "Eğer Adem 'hayır' diyebilseydi, hepimiz cennette olabilirdik". Hemen ikinci cümle ise, Havva'nın Adem'e elma sunma gafletinde bulunmuş olmasının "günahını" iyice pekiştiriyor: "Eğer Alman halkı 'hayır' diyebilse idi, 65 milyon insan ölmeyecekti".

Dini efsanelere inanıyor olsak bile, bu "Havva torunları" erkeklerin içinde bulundukları aymazlığı açıklamak epey zor olsa gerek. Hem bilime ve laikliğe inanacaksın; hem de Havva'nın, bilgi ağacının meyvesi olan ve insana iyi ile kötüyü ayırt etme yeteneği veren elmayı Adem'le paylaşmış olmasını bir "günah" olarak sunmaya devam edeceksin. Hem de 21. yüzyılda... Adem'in bilgiyle gözünün açılıp "insan" olmasını; bir "cennetten mahrum kalma" nedeni olarak göreceksin, göstereceksin ve Alman Nazizmi ile 65 milyonun ölümü ile aynı anda anacaksın. Boşuna takılmamış demek ki, o elma Adem'in boğazına... O bilginin elması, erkek boğazında bir yerde düğümlenip, "adem elması" adlı bir gırtlak çıkıntısı, erkek cinsini hayatın gerçek bilgi ve emeğinden alıkoyan genetik bir miras olarak boşuna taşınmamış bugüne dek... Neyse ki hiçbir tanrı, bu erkeklik defoları ve suçlarını örtecek bir incir yaprağı yaratmadı hala...

REFERANDUM YAKLAŞIRKEN KADINLARA YÖNELİK POLİTİKALAR

Kadınlar 8 Mart ve "Hayır" kampanyalarına hız vermişken; AKP de, referandumun kaderini belirleyecek kadınlar, Kürtler ve kararsızlara yönelik (3K Formülü)

çalışmalarını, yarattığı Almanya ve Hollanda krizi ile iyice tehlikeli bir evreye yükseltti.

HDP'nin referandumda etkin bir "hayır" kampanyası yürütmesini engellemeye yönelik tutuklamalar, baskılar ve benzeri ötekileştirme politikalarının yanısıra; son Barzani ziyareti ile iktidar mutfağında Kürtler ve Türkiye için şu anda neler pişirilmekte olduğunu henüz bilmiyoruz.

Ama AKP son anda, sırf Türkiye'deki referandumdan evet çıkmasını sağlayacak milliyetçi ve İslamcı damarı kabartmak amacıyla, bu kez de Almanya, Hollanda, Avusturya (ve krizi şimdilik savuşturma başarısı gösteren Fransa, Belçika, İsveç) gibi Avrupa ülkeleriyle ciddi diplomatik krizler yaratma politikasını cebinden çıkardı. Şapkadan tavşan çıkarır gibi, ihtiyaç anında doğu/batı, kuzey/güney her ülkeyle, her halkla kavga çıkarmak bu iktidarın şanından çünkü...

Ancak, AKP'nin, kendi yarattığı bu son krizi bahane ederek iyice yükselttiği "batı karşıtlığı" dalgası artık iyice ürkütücü bir boyuta doğru ilerliyor. Bu yeni evre, her türlü evrensel değer ve devletleri bağlayıcı sözleşmelerden hızla uzaklaştırılan Türkiye için ve kadınlar için tam bir felaket alameti. Ayrıca, Avrupa'daki ırkçı, islamafobik akımları beslemeye hizmet edip, orada yaşayan sadece Türkiyeli kadın ve erkekleri değil, tüm ülkelere müslümanları da yeni düşmanlık politikaları ile karşı karşıya bırakıyor.

Avrupa ile yaratılan bu son krizin, özellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya üzerinden kurgulanması da özellikle manidar. Sağdan da, soldan da olsa, muktedirler kadınlar üzerinden siyasi krizler çıkarmayı pek seviyorlar. Hepsinin tabanlarında açık ya da örtülü "kadınlar mülkümüzdür, mülkümüze el attırmayız" duygusu yerleşik çünkü. Bu duyguyu hafifçe kaşısanız bile, sağcısından solcusuna birçok erkek anında coşuyor ve birbirine sarılıp sevgi yumağı oluveriyor. En uç fikirdeki bir erkekle bile, kadınlara karşı gizili/açık nefrette buluşmanın hazzı... Bir berbat çorba.

AKP lideri, hakkını teslim edelim ki, iyi bir aşçı aynı zamanda. "Batı'ya açılan savaşın bu en kritik evresinin" bir kadın üzerinden sembolleştirilmesinin, sadece kendisinin hayranları ya da partisinin taraftarlarının da ötesinde yankı bulacağını gayet iyi biliyor. "Bakın bizim kadınlarımıza -misal Hollandalı goriller (!)- neleri reva görüyorlar" söylemi, toplumların cinsiyetçi kodlarını gıcıklayıp, beraberinde epey oy getiriyor. Hele ki, "başörtülü bacımıza"... Hele ki, en tepedekilerin "kızı gibi" olup da, bu nedenle bakanlık payesi verilmiş olanlara... Kimin ne haddine?

Kadınların siyasette bu şekilde varlığı, kıyafeti, anneliği ve benzeri özellikleriyle araçsallaştırılması, her daim sorunlu. Ve fakat (piyasa ekonomisinin zorla siyaset dünyasına dahil ettiği bir kavramla ifade edersek) toplumun anında "satın aldığı" şahane bir taktik.

Aslında öncelikle politikadaki kadınların, kendileri etrafında örülen bu eril tuzağa dikkat etmesi, düşmemesi gerekiyor. Sebebi ve çözücüsü olmayacağı hiçbir siyasi krizin kendi etrafında örülmesine izin vermemesi...

KA.DER (Kadın Adayları Destekleme Derneği) bu son kriz nedeniyle bir bildiri yayınladı. "Demokrasi herkes içindir" başlıklı bu bildiride, kadınların siyasette ve siyasal krizlerde nasıl araçsallaştırıldığı üzerine bir vurgu yok ve politik olarak sorunlu kimi noktalar da var maalesef. Ama, halklar arasında kin ve nefret söylemlerinin bir yana bırakılıp, sorunların uzlaşma ve diplomasi ile çözülmesi çağrısı var. En önemlisi de, *"yurt dışında (ve gümrük kapılarında), açık ve kapalı alanlarda, yazılı ve görüntülü her türlü propagandayı yasaklayan Türkiye iç hukukundaki yasal düzenlemelere uyun"* çağrısı var.

Torba torba kanun yapılıp, anayasa dahil hiçbir temel ya da özel kanuna uyulmayan bir ülkede, tam da anayasa referandumu sürecinde, kadınlardan gelen önemli çağrılardan biri bu aslında: Anayasa'daki gibi hukuk devleti olun; hukukun üstünlüğüne saygı gösterin.

HANİ 2010 ANAYASA REFERANDUMUNDAKİ AKP ŞEKERLEMELERİ?

2010 anayasa referandumundan farklı olarak, bu kez evet oyu alınmak istenen toplumsal kesimler için anayasa değişiklik taslağında hiçbir şey olmadığı gibi, onların oyunu kazanmak için uygulanan iktidar politikalarında da somut bir şey yok. Bu referandumda, millete içirilecek zehiri tatlandırmak için araya serpiştirilen şekerler, göz boyama politikaları göremiyoruz.

Kadınları kazanmak için şu ana dek somut olarak yapılan tek şey, Mart ayı itibarıyla yürürlüğe sokulan "evde çocuklarına bakan kadınların istihdama kazandırılması" pilot uygulaması. Uygulama kapsamında, evde çocuklarına bakan annelerin dışarıda bir işe başlaması durumunda, torunlarının bakımını üstlenen anneanne veya babaannelere aylık 425 TL yardım yapılacak. Sadece 10 il için ilan edilen bu proje için anında 130 bin başvuru oldu. Ama sadece bir yıl süreyle ve sadece 6.500 kadın için ödeme yapılacak.

Bu kısacık dönemde başvuru sayısının da gösterdiği gibi, Türkiye'de çalışmak istediği halde işsiz, milyonlarca kadın var. Reklamasyon amaçlı bu proje çocuk bakımının yine kadınlar üzerine bırakılması açısından topluma bir mesaj aslında. Kamu ya da özel sektör, işyerlerine kreş vs. açmayacağız; anneler çalışmak istiyorsa, halen olduğu gibi, çocuklara anneanneler/babaanneler baksın politikası: "Kreş eken, huzurevi biçer" politikası...

Devlet kreş vs. açmayacak, çocuklu kadın çalışmak isterse, çocuk bakımını bir başka kadına havale edecek, çocuk bakımı konusu kadınlar arası zaten varolan ama tüm tarafları zorlayan dayanışma zinciri aynen devam edecek.

Ama devlet, burada tüm tarafları rahatlatıcı kurumsal politikalar yerine, referanduma evet oyu kazandırmak amaçlı bir, "genç kadınlara iş fırsatı, yaşlı kadınlara rüşvet" kampanyası yapmış olacak.

TEPAV araştırmasına göre, son bir yıl içinde sigortalı çalışmakta olan 40 bin kadın işsiz kaldı. (Aynı dönemde işsiz kalan erkek sayısı sadece 18 bin!) Zaten çalışmakta olan kadınların onbinlercesini işsiz bırakan bu ekonomik kriz ortamında, sadece 6.500 ev kadınına iş imkanı yaratma "şekeri", kadınlar için yutulması zor bir demir leblebi.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI 2016 FAALİYET RAPORU

Tam bu tartışmaların ortasında, Avrupa'da yapılmak istenen "referandumda evet" kampanyasının başrolüne atanan ASPB Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya'nın yönettiği bakanlığın 2016 Raporu yayımlandı. Raporda birçok hedefin gerçekleştirilme oranı "sıfır" olarak belirtildi. Cumhuriyet Gazetesi haberine göre, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gazilerin haklarının korunması ile ilgili bakanlık hedeflerinden sadece 1'ine ulaşıldı: Sadece "Çanakkale Zaferi için 81 ilde mevlit okutma" planı gerçekleşebildi. Bu başarısızlığın gerekçesi ise, "15 Temmuz şehitleri ve gazilerine yoğunluk verilmesi, ülke genelindeki yasin uzun sürmesi ve çalışanların motivasyonunun düşük olmasına" bağlandı.

Rapora dair söylenecek çok söz var, ama yerimiz dar. Kadınların yaşadıkları ortada, devlet politikaları ortada. 16 Nisan'da sonuç ne olursa olsun, yakın gelecek daha da karanlık görünüyor. Kadınlar bu tehlikelerin farkında olduğu için, birbirleriyle ve toplumla haberleşme kanallarının iyice tıkandığı OHAL koşullarında bile inanılmaz büyük bir enerji ve cesaretle çalışmaya, "hayır"ları büyütmeye devam ediyor. Tarihin tanıklığında...